

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok ... 4 koruny — hal.

Na pol roka ... 2 " — "

Na štvrt roka ... 1 " 20 "

Jednotlivé číslo 8 hal.

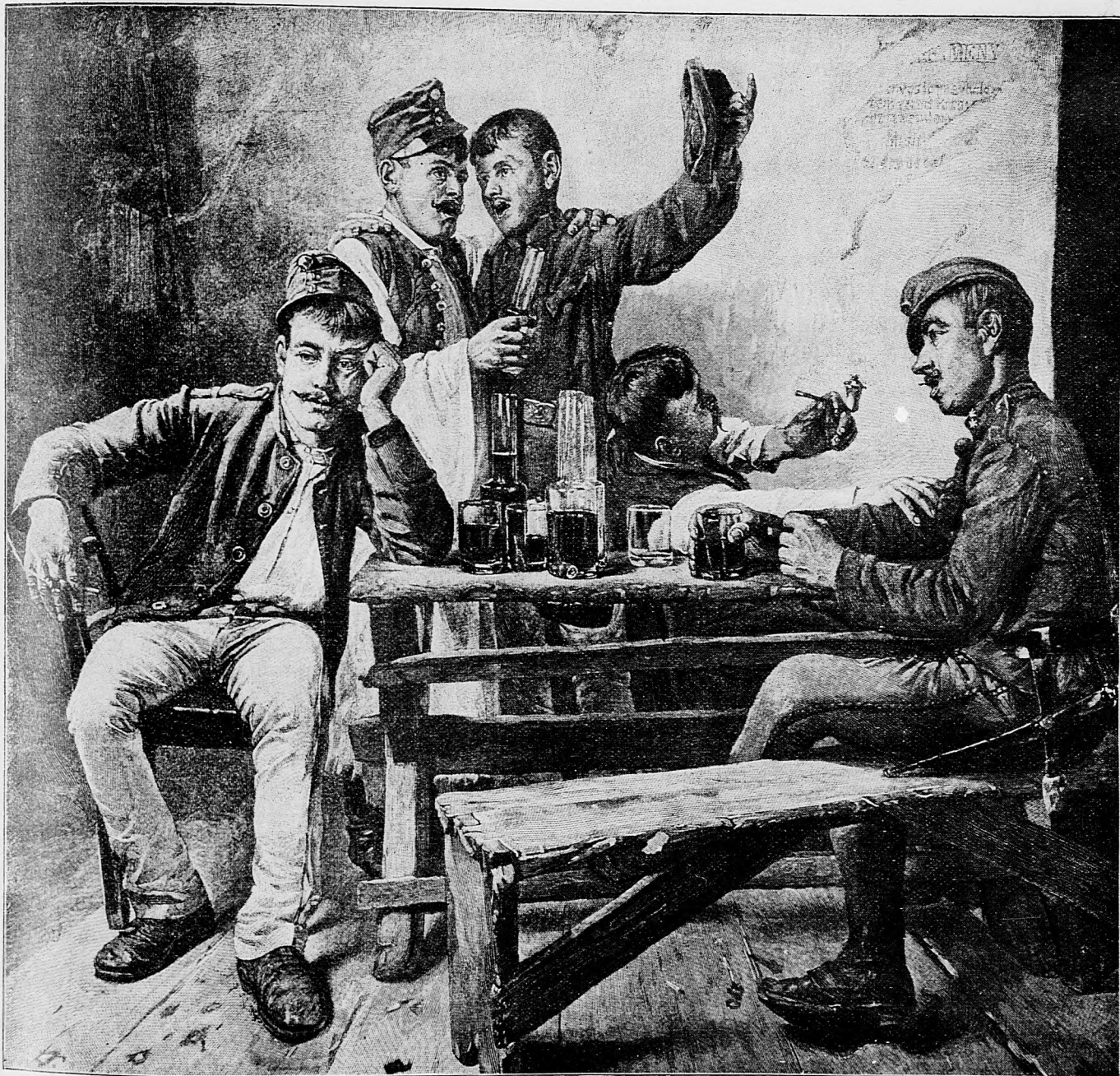
Zodpovedný redaktor :

EDVARD SÁNDORFI.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körut 35.

sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin, ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Na 1-ho oktobra.

Boj za svätý križ.

«*Stála bitka stála za Štefana kráľa!*» Táto národná pieseň naša prichádza nám mimovoľne na um, keď o tých udalostiach máme prehovoriť, ktoré najnovšie na budínpeštianskom všeučelišti sa odohraly. Čo-že sa stalo? Nič menej ani viacej len to, že židovských a pohanskomadžarských žiakov spojení kresťanskí spolužiaci náležite nabili.

Bolo to takto:

Je tomu už niekoľko rokov, že židovskí a pohanskomadžarskí žiaci chceli našich poriadných kresťanských žiakov zo všetkého vytvoríť. Najtuhší ale boj stál vždy počiatkom každého roka školského pri voľbe do takzvaného «Universitného kruhu.» Židia a jejích otroci chceli vždy alebo žida, alebo niektorého zo židovského mađara za predsedu tohože kruhu. Od tých ale asi čias, čo ľudová strana začala verejne vystupovať a za kresťanstva práva boje viesť, premenili sa pomery aj na všeučelišti. Kresťanskí universisti sa schádzali, radili o tom, ako tú židovskú bezočivú nadutosť svojich súdruhov zruťiť. A podarilo sa im to. Za poslednie roky vždy prerazili pri voľbe predsedu.

Ustavičné porážky však milých židov hrozne škrely. — Už v minulom roku utvorili si novú stranu: «radikálno-liberálnu», ktorú ale rada universitná za pravidelnú neuznala. Na vzdor tomu kortešovali títo židovskí chlapčiská kde len bolo možno s hazafišágom a všetci peštianskí židia podporovali ich s peniazmi. Samosebou sa rozumie, že židovskohazafické noviny robily tiež tie najväčšie kriky v záujme radikálnych liberálov. — Medzitým mala sa požehnávať novovystavená budova university. Ale niekoľko dňami pred otvorením tejto novej školy, ktosi pozrážal znaky sv. križa z korún tam sa nachodiacich. Tento hnusný zločin síce po dnes deň «nevie» polícia vypátrať, no tým viacej pobúrila našich statných kresťanských mladíkov, ktorí i pamätný prípis upravili na ministra osvety, aby nie len polámané križe slávnostne nazpäť pripravené boli, lež aby sa tiež znak sv. križa do všetkých učebných sieň vyvesil. No minister po dnes deň nerozhodnul v tej veci. — Za takýchto okolností zavítal deň voľby, septembra 14-ého. Bolo napred vidieť, že stránka kresťanských mladíkov vzrástla a je si svojho víťazstva istá. Ale jaký je žid? Ten ti nemá pokoja

a nedá pokoja, zakiaľ sa mu neklepne po prstoch. Vyhrážali sa vopred, že «zpiatočnictvo, vlastizrada, ľudárstvo, antimadžarstvo a antisemitizmus» kresťanských mladíkov nesprie zvitazif, lebo že ináč bude zle-nedobre! Na takúto bezočivosť odpovedali naši mladíci tým, že zriekli sa tú najväčšiu tichosť a pokojnosť so strany svojej pri voľbe zadržaf. Aj zadržali, ale bolo marné. Židia prišli ku voľbe so železnými palicami, trieskali nimi o stolice a taký nešeredný krik stvárali, že temer nemožno bolo vôbec hlasovať; mysleli si, že jako kedysi pri Jerichu, spadnú múry a pozabijajú kresťanských chlapcov.

Naši boli tichí; robili si svoje ďalej, akoby ani jedného žida na svete nebolo. Tak to trvalo od 5-ej až do 7-ej večer. Za tie dve hodiny, nemohlo odhlasovať, iba 27 mladíkov, z nichžto 18-ti hlasovali na kresťana. Po krátkej prestávke konala sa voľba ďalej, a židovské kriky zväčšovali sa. Trpezlivosť našich pomaly prechádzala a oprávnená rozhoršenosť nedala sa viac udusiť. Z rázu skriknúl ktorýsi: «už vraj na druhom poschodí napadli našich!» No viac potom nebolo treba kresťanským mladíkom! Za jeden okamih povyskakovali všetci na päty a ta sa na židov! Nastala všeobecná pračka. Ach padaly ťažké zachá, buchotaly palice na chrbtoch židovských ako keď zhusta krúpy padajú! Porád poschovával sa každý žid pod lavice. Ale neosožilo: či oblokom, či dvermi musel každý von a odnášal si každý s chuťou nasadené mu pohlávky. Za malú chvíľu bola volebná sieň čistá od židov, ktorí bez duše utiekali do veľkej slávnostnej dvorany universitnej. Naši hrnuli sa aj ta za nimi a našli ich všetkých po hromade: židov a pohansko-madžarských kalvínov. Pästy a palice dvíhaly sa teraz už z obúch strán: židia od strachu začali spievať Košuthovú nótu, ale ich veru zase nabili a vyhnali von až na ulic aj s jejích židovským hazafišágom.

Keď si vonku trochu oddychli, osmelili sa znovu a začali vrieskať z celých židovských plúc svojich, ba aj skalami hádzali do oblokov, tak že museli naši aj s universitným rektorom vystúpiť zo sieňe. Poverenníci židovskej stránky vidiac, že nenie už nikoho, kto by hlasoval z jejích strany, od voľby odstúpili, následkom čoho jednohlasne vyvolený bol za predsedu «kruhu universitného» Peter Mihályi ml. Takto sa skončila voľba na všeučelišti o 12. hodine v noci. Židia

túlali sa ešte po uliciach a šli pred redakciu «Alkotmány»-a vrieskať a skaly do oblokov redakcie hádzať a jedno číslo novín týchto spáliť. Ktosi sa ale zobudil a šiel nazreť, čo to za šromot. Milí židáci tak sa zplašili chlapa, že si v úteku temer krky povylamovali, ani nezbadajú policistov, ktorí im už v ústrety šli. Dostali sa takto do osidiel. Polícia 16-tých chytila z nich a oddala na kapitanát. Boli 14-tí židia a dvaja uličníci.

Keď o týchto neobvyčajných udalostiach rozmýšľame, prichádza nám na um spomenutá už národná pieseň naša: «Stála bitka stála.» Preto nám prichádza na um, lebo jako za času sv. Štefana kráľa bojovali všetky národy kresťanské Uhorska proti pohanom — Maďarom pri Ostrihome za vieru Kristovú, tak podobne i teraz statoční mladíci kresťanskí bez rozdielu národnosti spojili sa bojovať proti pohano-maďarom a židom ku ratovaniu ducha kresťanského a sv. kríža.

Proti nim postavila sa streštená mládež takzvaných «plnokrvých Maďarov.» Sú to bánffyckým duchom nakazení chasníci, zväčša kalvíni, ktorí nikoho iného neuznávajú za uhorského vlastenca, iba seberovných, plnokrvých kalvínov dolnozemských a spoločníkov svojich: židov.

Akonáhle narodil sa niekto z rodičov nemaďarských, takého nikdy nepovažovali za čestného člena národa uhorského, akokoľvek ináč umom, usilovnosťou a vlasteneckým citom vynikal aj ako žiak alebo neskôr ako neodvislý občan. Slovom títo bánffyckí maďari každého nemaďara — jestli len nekoril sa pohansko-židovskému bánffyckému duchu — vykrikovali za všetko zlé, len za vlastenca nie.

Väčšina universistov teda pozostávajúca z čestných Maďarov a nemaďarov ukázala teraz streštencom, že áno, kríž sv. musí spojiť nás v zväzok vlastenský; ukázala, že pohansko-maďarský duch je vlastne len zradstvo kresťanského Uhorska; ukázala, že tu musí byť uznávaný každý vlast svoju milujúci občan za čestného vlastenca, či je on plnokrvý Maďar ale Nemaďar.

Ale bitka táto universistov obsahuje v sebe vážne naučenie aj pre našich ctených spoluobčanov; kazárov.

Páni židia budú museť cítiť, že krajina táto neprináleží predsa výlučne im; musejú sa uspokojiť s tou myšľenkou, že bezpodmienečné pano-

vane jejich konečne vyvolalo pomstu zotročenných, vycicaných kresťanských národov. Za takýchto okolností, múdrejšie by bolo, keby páni židia nenapínali sa proti väčšine kresťanskej. Nemali by zabúdať, že kresťanskí mladíci nie sú takí, ako zúbožení sedliaci hornoviediecki, s ktorými mohli židia a paholci jejich robiť pri voľbách čo sa im len zaráčilo. Lebo nezbednosť je nezbednosť, a tá kedysi predsa neujde trestu dobre zaslúženému. Veru páni židia, už to teraz takto pôjde. Jestli vy neprestanete s vašou nezbednosťou vycicaných kresťanov bez prestania domrzať, nuž vtedy nečudujte sa, ak príklad kresťanských universistov dodá chuti i takým, ktorých ste za roky a roky trebárs i pred pluh zapriať mohli. I nezabúdajte, že zle je padnúť síce do rúk rozhoršených vzdelaných mladíkov, ale strašné je, keď sa raz udusená pomsta biednej sedlače vzbúri. Preto pozor židia! Nepodtínajte si sami haluz pod sebou! Pamätajte, že bez sedliaka vyžiť nemôžete; bez sedliaka mizerno zahyniete, ako ryba o suchu: prečo teda prenasledovali ste našich dobrých ľudí tak nemilosrdne pri voľbách? Prečo nedáte pokoja kňazom? prečo vo vašich novinách nadávate nám ustavične do vlastizradcov, pánslavov? prečo nemáte lásky k ľudu, ktorý vás svojim mozolom krmí, kým sám o vode a chlebe nehodne psotu trie?

Nuž rozmýšľajte si páni židia.

Kresťanstvo musí a musí zväzovať nad vami, ináč ozívať sa bude zase: «Stála bitka stála za Štefana kráľa!»

E. S.

POLITICKÉ CHÝRY.

Kráľ Alexander bráni sa. Srbský kráľ Alexander ešte pred svojou svadbou bol prinútený povedať príkre slová i proti svojej matke kráľovnej Natálii. Teraz, 8. septembra, v úradných novinách belehradských vyšlo nasledujúce osvedčenie:

«Kráľ ako v proklamácii 8. júla, tak i v rečiach, ktoré potom povedal, jasne vyslovil, že nikdy viac nedopustí, aby sa intrigovalo proti kráľovskému domu a že je pevne odhodlaný odstraňovať, od kráľovského domu všetky intrigy, ako velezradné. Napriek tomu posledného času v tomto smere bolo urobeno niekoľko pokusov, ku

ktorým kráľ zachoval sa, pravda, s opovržením. Ale pred pár dňami bývalá kráľovna Natália poslala svojmu dvornému maršallovi, tu byvajúcemu, otvorený list, v ktorom urážlivými a potupujúcimi slovami hovorí o kráľovskej rodine. Následkom toho, z naloženia kráľa, týmto vyhlasuje sa, že všetky intrigy a demonštrácie, majúce za cieľ podkopávať kráľovský dom, budú uznané za velezradné konania, odkiaľkoľvek by pochodily a ktokoľvek by bol ich pôvodcom. Kto usiluje sa akýmkoľvek spôsobom narušiť poriadok a pokoj, nech neoddáva sa nijakým iluziam: bude s ním naloženo ako s velezradcom a revolucionárom.»

Präsident Krüger už necítil sa bezpečným v Transvaale; odchodí do Európy. Veď známo je, že Angličania sú ukrutní oproti svojim nepriateľom. Roberts vyhlásil statarium pre celý Transvaal a strojí sa už nazad do Anglie. Proti Robertsovej proklamácii, vydali Krüger a Steyn praesidenti tiež proklamáciu, v nejž osvedčujú sa, že republiky nepovažujú za podmanenie.

Krüger sám pôjde do Európy pomoc hľadať u všetkých národov. Či ju obdrží? Sotva.

Poliaci v Pozňansku. Minulú sobotu bolo v Poznani verejné shromaždenie, na ktorom bolo vyše 2000 osôb. Prijatá bola nasledujúca resolúcia: Vedomí svojich práv ako občanov štátu ústavného, my Poljaci a Polky mesta Poznane slávne protestujeme proti najnovšiemu uariadeniu pána ministra dr. Studta, aby v tunajších školách náboženstvo nebolo vyučované jazykom poľským, a protestujeme z nasledujúcich dôvodov: 1. Nariadenie ministrovo protiví sa právu božskému, prirodzenému. Od Boha obdržali sme právo hovoriť a modliť sa vlastným jazykom materským, ktorý nám je daný od Boha. 2. Nariadenie ministrovo odporuje sľubu kráľa Fridricha Vilhelma III., ktorý nás Poliakov vzal pod svoju ochranu a slávne nám zaručil úplnú slobodu jazyka materského. 3. Nariadenie ministrovo odníma deťom našim možnosť náboženskej výchovy.

Úpenlivá prosba

k vysokocteným čitateľom Kresťana!

So zloženými rukami v mene nášho Pána Ježiša Krista, s poníženosťou obraciam sa k vysoko cteným čitateľom tohoto kresťanského časopisu s tým presvedčením, že snáď nie jeden z ct. čitateľov mal už príležitosť hore našou povážskou dolinou cestovať, kde medzi Žilinou a Vrutkami pri «Sztrecsnó» zvanej zástavke (megállóhely) dietky hŕfne prosia cestovateľov o kústik chleba, lebo vedia, že rodičia im ho nemajú odkiaľ dať. Ja ale tiež v Kristu spolubratov srdcia do Božej milosti porúčam, žeby nám v hroznej biede postavením pár halierní prispieť ráčili; začo Všemohúci im bude hojná odplata.

Naša Nezbud-Lúčka, malá chudobná to de-

dinka pre rozličné židovské úžery, malý vrškovato-skálnatý a neurodný chotár upadla do veľkých dlžob tak, že už dlžoby prevyšovali toho chotára hodnotu. No bieda, biedu plodí! Žiaľ Bohu, bežiacého roku 3-ho februára o 3-tej hodine pred ránom od tade jachajúceho železničného rušňa iskri chytila sa slamená strecha na najbližšom pri kolajnici humne, od ktorého vyjmúc 5 domov v strašnom výchre oheň za 1 hodinu celú obec v popol obrátil tak, že ľudia v spodnom obleku sotva mohli zutiecť zo svojich pokojov; na ratovanie ani myseľ nebolo času.

Celá dedinka bola vystavená len z dreva a okrem žida nebol nikto poistený len preto, ponevácť niet žiadnej pamätnosti, žeby bol kedy oheň. Ku stavaniu nechcú dať požičky nikde! Sme žobráci na veky.

Opakujúc s našim Spasiteľom jeho sväté slova; «Čokoľvek ste jednemu z mojich učinili, mne ste učinili», značím sa s úctou a modlitbe prosiaci

Lazuth Simon, učiteľ

v Nezbud-Lúčke o. p. Sztrecsnó.

Milodary ráčte poslať teda na adresu pána učiteľa: Lazuth Simon, učiteľ v Nezbud-Lúčke o. p. Sztrecsnó.

***

Otcovský hlas k svojmu ľudu. Napísal a Rodákom svojím venoval: *Andrej Rojko*, jubilárny r. k. kňaz, farár na odpočinku. V Budínpešti. Tiskom Tlačiarne sv. Gerharda nákladom pôvodcovým. Cena jedného sošitu 10 hal., 10 sošitov 90 hal., 50 sošitov 400 hal., 100 sošitov 760 hal. Knižičky obetivý rodolub môže odpredať, alebo rozdať. Peniaze pošlite na: «Szent-Gellért-nyomda, Budapest, VIII. Práter utcza 44.

Musel by mať z kameňa srdce, komu by neišlo do plaču, pri čítaní Otcovského hlasu tohoto. V ňom odoberá sa náš milený rodolub, stavec blizo 80 ročný od teba ľudu slovenský! Zároveň i uverejňuje svoj testament tebe ľudu venovaný, záležiaci v dobrých radách pre teba. Sú v tom dielku složené vaše krivdy a zfažnosti a je tu vyrečený ortiel nad nepriateľmi vašimi s tou neohrozenou smelosťou, ktorú ste vo spísach Rojkových vždy obdivovať mohli. Pôvodca si sám želá, aby jeho posledné slová k vám *neomylné každý rodák a každá rodáčka sebe obstarala.* Áno, urobte to: tých 5 kr. každý môže na to venovať — ale urobte to čím skorej, urobte to hneď!

Rozpomienka na pút' levočskú.

Napísal: *Ján Straka.*

Zaiste pamätný zostane nám pútnikom levočským a všetkým ctiteľom Marianským jubilárny rok tento, v ktorom sa konala na sv. Hore Levočskej slávnosť veľiká a radostná, ku ktorej sa hrnuli ľudia zo všetkých strán vo veľkých zástupoch peško i po železnici, áno z viac strán pútnikov priviezli celé osobytne vlaky.

Tu v Košiciach a v celom okolí košickom o zvelebenie tejto slávnosti zvlášte sa staral a zaujímal dp. páter Rafael Lakosil, kňaz radu sv. Dominika a riaditeľ bratrstva ružencového, ktorý okrem toho, že zázračnej Matke Božej k tomuto Jej slávnemu korunovaniu tak peknú zlatú korunu zaopatril a ju sám až na Horu k milostivému Jej trónu v rukách svojich doniesol, postaral sa aj o to, aby tí ľudia z celého okolia košického, ktorým je pre starobu a iné prekážky tak dlhú cestu pešo prekonať nemožno, mohli cestovať po železnici za polovičnú cenu cestovného platu. Tak tu okrem tak veľkých zástupov kráčajúcich pešky, viezli pútnikov z Košíc tri osobytne vlaky, v ktorých sa viezlo viac tisíc ľudu.

Táto slávnosť zaiste mu bude slúžiť k radostnej upomienke na celý život jeho. Nech tá predivná Matka Božia požehnáva kroky jeho, aby tu ešte dlhé roky pre česť jej pracovať a nekdý v nebesiach Jej spanilú tvár uvidel mohol.

Druhá krásna a znamenitá pamiatka, ktorú sme tam zanechali, je pekná kaplička na tom kopečku z ktorého prvšíráz Horu P. Marie spatríme. Tá kaplička má slúžiť k ozdoe krásneho ekolia tohoto Marianského a k potešeniu všetkých pútnikov, ktorí tou cestou k Marii Levočskej putovať budú. Tá kaplička je postavená z almužní pútnikov košických, tiež nektorých obcí, na pamiatku tohoto roku jubilárneho. Koštovala vyše 600 zlatých rátajúc k tomu aj vyrovanie priestoru, aby sa okolo nej viac ľudí vmestíť mohlo. Všetkých milodarov na kaplicu sišlo sa 480 zl., tedy 120 zl. máme ešte dlhu. V tejto kapličke bude slúžena aj sv. mša, v ktorom dni, ešte nevieme. Tiež bude k nej chodievať processia v križových dňoch.

Ďalej každému je známe, že pred štyrma roky uvedená je sbierka na vybudovanie nového kostola na tejto svätej Hore. Je ten chrám pre Matku Božiu, ktorá nám na tejto Hore toľké dobrodenia udelila nedôstojný a nezodpovedá svojmu cieľu.

S potešením musíme vyznať, že tejto sbierky ctitelia Marianskí sa už mnohí súčasťnili. Nielen ľudia majetnejší, ale i chudobní z mozolov rúk sa živiaci obetujú tu fažko vyrobené haliere svoje. Mnohí predstavení ružencových spolkov a iní horliví ľudia, aby viac obetovať mohli, uviedli sbierky v braterských shromaždeniach a v obeiach. Na prvom mieste sú robotníci košickej Frankovej fabriky, tiež obyvatelia istích obcí pri Košiciach, ktorí si pred seba vzali z každého domu do istého času jeden zlatý složiť. Zdá sa, že tento príklad nasledovali horliví občania biacovskí a jablonovskí vo Spiši.

K potešeniu nám slúži aj nemalá horlivosť a zaujatnosť za vec túto našich bratov v Amerike, ktorí tak usilovne na chrám tento almužní svoje posieľajú, bárs ich aj široké more od milostnej tejto Matky oddeľuje. Pritom však nachádzajú sa ešte domy a celé obce, ktoré bárs aj na tú Horu putujú, tento príklad nevidia a hlas Matky Božej neslyšia, lebo ešte posavád žiadnu almužnú na chrám tento neobetovali. Máme ale nádej, že budovanie tohoto kostola je neďaleko, lebo veľk. p. opát-farár levočský sa strojí, keď mu dá Boh života, odteraz na dva roky t. j. v roku 1901 položiť nového kostola zakladný kameň, keď ctitelia tejto Matky Božskej aj na ďalej v tejto sbierke horlivo pokračovať budú.

Neďaleko pod vrškom pútnického kostolíka vyviera zázračná studienka Matky Božskej, ktorá je drahý poklad a ozdoba Hori tejto posvätnnej, lebo nielen že jako prameň Mojžišov príjemne chutnou vodou svojou tisíce tu shromaždených pútnikov občerstvuje, ale čo nová Bethesda mnoho rozličných nemocí už vyhojila. Všetci tu shromaždení pútnici brávajú ju so sebou do domov svojich k potešeniu nemocným a zdravým domácim svojim, ktorí vo všetkých potrebách nemocách a trápeniach svojich k zázračnej a milostnej tejto Matke sa utiekajú a od nej pomoc očakávajú.

Prameň tento nemá požehnanie svojho z liečivého lóna hor levočských, ale mnoho viac prišti sa moc jeho z materského srdca Marie, ktorá sa v Písme svätom nazíva studnicou zapečatenou. Povďační Jej byť máme, že nám tento prameň odpečatila, ho necháva tiecť ku blahu požehnaniam a potešeniam mnohým tisícom, blízkým a ďaleko vzdialeným ctiteľom svojim.

Jako je nám známo, studienka táto sa nachádza tiež v biednom stave a potrebuje opravu. Oprava táto sa mala previesť naraz s novým kostolom, teraz ale je ustanoveno tak, aby sa obnovila už teraz do budúcoročnej slávnosti pri ktorej by bola posviacaná. Opraviť sa má tak, aby tu bola postavená nová pekná kaplička, k čomu sú už urobené kroky.

Obraciam sa tedy ku všetkým ctiteľom Marianským a prosíme o malú almužnú na tento krásny cieľ. Vybudovanie tejto kaplice na tak vysokej Hore a v tak príkrom vrchu, kde nielo ani žiadnej cesty, bude obtížne a drahé, ale keď sa všetci toho zaujmeme, je to možné a nie fažko. Preto drahí Bratia a Sestry, ctitelia Marie, povšímnite si tejto prosby, obetujte malú almužnú a prekvapí vás na budúci rok pekná kaplička nad studienkou touto Marianskou.

Milodary možno poslať na r. katol. farský úrad v Košiciach alebo aj na redakciu Kresťana.

Pút' do Jeruzalema a sv. zeme na 1-ho oktobra.
Sprievodci: *Gedeon Dömötör*, farár v Budapešti II. okres.

Ceny:

Do Jeruzalema	III. trieda	142 zl.
"	II.	290 "
"	I.	350 "

trvanie cesty 1 mesiac.

Čisté vol'by.

Krásna to žiadosť, krajšie slovo, ale najkrásnejšie by bolo prevedenie čistých volieb. Ale mne sa všetko tak vidí, že tie čisté volby p. ministra-predseda zostanú len pri púhej žiadosti a prázdnom slove. Jeho exc. p. ministerpredseda, jako to zkušenosť dokazuje, je na to prislabý a jeho ľudia kresť. čistoty neschopní. Takí ľudia jakých pri stolicích máme a po okresoch bašujú, nie sú vstave čisté volby previesť, keď už jejich vyvolenie a ďalšie ostatie v úrade od toho závisí: či brat vicešpána alebo potrimyskár p. ministra za ablegáta vyvolený bude. V p. okrese máme chýrneho, za kňazské peniaze vychovaného slúžneho. Tento pánik, miesto aby bol vážny, aby bol tým čím by mal byť, čujme čo robí a jako sa drží!

Čo ešte posiaľ ani jedon ablegát neurobil a sa za celých 5 rokov voličom neukázal, to podujal náš staručký za blaho ľudu a len tak i vlastitelom i dušou zaujatý p. ablegát; chodil z dediny na dedinu aspoň väčšiu a vyprával ľudu slušne, vážne, svedomite: čo ľudová strana a on s ňou na diete robí, jako sa drží a čo sa usilovala previesť v prospech toho ľudu, ktorý ona tam svedomite zastupuje. K rečiam týmto vybral si obyčajne p. ablegát súseďstvo kostola alebo dakého svätého a z vyvýšeného mesta hovoril úprimne od srdca k srdcu, otváral oči ľudu, karhal protizákonitostí istých ľudí a na dôkazy sa opierajúc prosebne pre dobré vlasti a potomstvá napomínal voličov, aby nevolili za pálené, aby sa nedali zvädzať líškavými rečiami a mešcom Judášovým, tým menej sľubmi, že im p. vicišpán pomáhať bude, že ich oslobodí od obecných príražíek a zachráni v jediný prospech svoju vlast našu drahú krvou kresťanskou poliatú od zožidovčenia, čo sa jedine tak stane, keď osvdčených kresťanov za ablegátov volí budú. Ľud odkrytou hlavou poslúchal svojho ablegáta, prisviedčal, pravdu hovoriacemu svojmu svedomitému zástupcovi, áno i prítomní židia sa poriadne držali, len p. slúžny robil výmienku. Tento postaveným na hlave klobúkom k pohoršeniu všetkých ostatných sa vycieral, prekrucoval reči p. ablegáta a robil svoje detské poznámky. Medzi iným tituloval p. ablegáta len p. farárom a zabudol alebo nevie, že on čo slúžny v prvom rade je povinný p. ablegátovi patričnú česť a titul dať. No čo on

zabudol alebo nevedel, to ho naučil jedon statočný mešťan z P., keď mu riekol: ten pán je vždy veľkomožným i keď by ablegátom nebol, a ím nepatrí a predsa sa dajú veľkomožným prezývať. Potom p. slúžny z pravdy nepravdu chcel spraviť a čo p. ablegát tvrdil, to on prekrúcal — odkázaný však bol na skutky, a preto potom zamlkol. Keď vyprával p. ablegát o tých zbytočných a daromných výdavkoch v krajine, zarehotal sa, ale jediný len p. slúžny a vykrikoval: a čo p. farár vám darmo robí? P. ablegátovi nebolo treba odpovedať, vážny súseď z B. obrátil sa k slúžnemu a hovorí: i kňaz z povetria žiť nemôže, ale nech oni najprv povedia čo posiaľ darmo spravili? Toto p. slúžneho tak zamrzelo, že hneď chcel odísť, no vrátil sa. Keď bol koniec reči, obrátil sa v svojej veľkej múdrosti k obecenstvu a pýta sa ho: no čo že vám dal ten p. farár? Pravda nič a od nás vždy máte voľačo. Ach áno, odpovedá smelo jedon v boji proti bezbožným liberálom vyprobovaný S. pán. Oni a celá liberálna strana nám dáva z nášho *to* a *tolko*, čo nás do priekopy váľa a od čoho my a naša krajina na vnivoč vychodí. Je to radosť, keď taký pospolitý človek viac rozumu mať musí, jako jedon slúžny. Ó len jubilujme ale nad čím? Na budúce ešte krajšie.

Neutrálny.

Soznam milodarov na kostol P. Marie na H. Levočskej.

Podáva: *Ján Straka.*

Z Biacpvec (Spišská st.): sbierka veriáciach občanov 345 korún; Veriáci z Jablonova (Spiská st.) 201 korún; z Kézmarku: rúžencovi spolok 67 korún; z košickej cigarovej fabríky: Maria Franko sbierka 106 korún; Maria Reňak sbierka 50 korún; z Krompach: Jozef Hlavčík 4 kor.; z Czeshavu (Amerika) Ludvik Richtarčík 25 kor.; Michal Lovas 10 kor.; Michal Maksin 10 kor.; Jozef Gontkovský 25 kor.; Ján Boroš 5 kor.; Ján Frimer 5 kor.; Ján Eliaš 5 kor.; Jozef Plavnický 2 kor. 50 hal.; Štefan Puhala 2 kor. 50 hal.; Andrej Mihály 2 kor. 50 hal.; Andrej Frimer 3 kor. 50 hal.; z Černovej: Andrej Hlavčo 2 kor.; z Kožic: Anna Šogor 40 kor.; z košickej cigarovej fabríky: Maria Szécs sbierka 22 kor. 2 hal.

*

Na chlieb sv. Antona poslal: Ján Muškovich, z Horvát-Zsidányu 21 korún.

Hlas na kresťanské obecenstvo.

«V potu tváre svojej budeš jest chlieb svoj, dokiaľ sa nenavrátiš do zeme, z ktorej si vzatý.»

Tieto slová Stvoriteľa sa na nás tvrdo až do litery vyplňujú. Ľud náš ťažko robí a v robote sa strhá. Človek to vidiac očakával by práci zodpovedajúci dobrobyt, lenže

bohužiaľ — roľník sotva má na dostač každodenného chleba. Čo je tomu príčinou? . . . Tie od otcov a praotcov zdedené široké nivy, už len jako ztušky sa fahajú po chotári, tak že roľník sotva zatne kosou, už sused kričí, že sa mu krivda deje. Pravdaže také motúžky rodinu vyživíť nie sú vstave! a ľud pri najväčšej usilovnosti nemá ani čo do úst položiť. Odtiaľ pochádza, že naši ľudia — čo majú inšie robiť — utekajú von z krajiny, preč za more a hľadajú si novú vlasť niekde v Amerike.

Vy ubohí ľudia, ktorí svoju vlasť opustíť sa chystáte, ktorí živobytie až voľakde v Amerike nájsť mieníte, postojte prv než by ste hranicu krajiny prekročili a obzrite sa nazad v tú stranu, kde ste jednúc bydleli, kde vaši rodičia, dedovia a pradedovia spočívajú a venujte nám aspoň okamženie, aby sme sa Vás zpýtali, kto vlastne je tomu príčinou, že vy odtiaľto utekáte a v cudzom svete, jako vo vyhnanstve, chleba si vyhľadávať musíte. Kto Vás z tejto bohatej a úrodnej vlasti vyhnan? Čo myslíte, že snáď tí židia? . . . Veru nie! lebo tí spokojno žijú vo svojich «šnapspatikách», spokojno predávajú vo svojich sklepoch, svoje role dobre obrábajú, a Vás čo robotníkov dobre platia, v bankách na malé interese požíčavajú, a tak utisnutým pomáhajú. Jedným slovom tí židia sú nie príčinou vášho úpadu, ba čo viac: bez židov by ste ani živi byť nemohli; kto by šenkoval, kto by sklepáril, kto by vám zbožie odkupoval, kto by vám peniaze požíčaval, keď nie žida?

Vy sa nám do očí usmievate, jako keby ste sa nás pýtali, že či to na ozaj hovoríme? Len sa opýtajte vášho leika, či tomu nie je tak. Však ten bol vašim radcom dovčulku a ten vám dozaista na to prisvedčí. A z tej príčiny Boh nebeský sa o nás postaral, aby naša milá vlasť neupadla; zo všetkých strán nám židov posielal: z Poľska a Rumunska stá a stisíce sa dosťahujú a na našich gruntoch sa usádzajú. Kopať a orať síce nevedia, ale kšeftovať, tomu znamenito rozumia. A preto ľudkovia nezerajte tak škarede na tých izraelitov.

Alebo čo myslíte, že tí páni liberáli sú príčina vášho úpadu?

Veru ani tí nie! Lebo však zákony znamenité a pre všetkých jednaké donášajú; a čo zákon platí jednomu, to isté aj druhému; a rovnoprávnosťou nás spasujú. Žandárske bodáky nám život a majetky bránia, milliony vojakov hranice ochraňujú, a keď sa vám tie zákony neľubia, tam máte volebné právo, vyvolíte si ablegátov, to jest zákonodarcov, podľa vôle svojej. A preto sa ani tak veľice nehnevajte na tých pánov liberálov, lebo oni sú otcovia našej vlasti.

Teda kto je príčina, že ľud do cudzozemska uteká? Veru nikto druhý len jako Vy sami! Lebo jako keby mnohí z vás z toho Chámového pokolenia pochádzali, to bremeno otrocké svojich hriechov trepzlivo snášajú, a jako tie voly v jarme zapriahnuté, len za kúsok sena robia.

Keby tie voly o svojej sile vedely, vtedy by to jarmo tak trepzlivo nenosily a za ten kúsok sena by tiež nerobily. Ale Boh nebeský ich už tak stvoril, aby rozumu nemaly; a nám s ich veľkou silou slúžily.

Ľudia kresfanskí! Či by ste sa nehnevali, keby vám kto povedal, že my kresťania sme už tak od Boha stvorení, aby sme to bremeno otrocké trepzlivo snášali, a jako tie sprosté voly len za kúsok sena robyli? Veru viem, že by v každom ten hnev až plameňom horel a bystro by sa pozrel komukoľvek do oču, že kto je ten pán, ktorému my tak slúžiť máme??

Ľudia kresfanskí! Vy sa sami zotročujete, keď našu dobrú radu nepočúvate: nespíate a ku pilnej práci vstávajúte! Pripojte sa ku každému kresťanskému podniku, v ktorom kresťanské sklepy

1. vám dobrým a lacným tovarom slúžia a

2. čistým osohom vaše kresťanské záležitosti podporujú, lebo nás kresťanov nikto nepodporuje, teda musíme sa sami podporiť s tým heslom «Svoj k svojmu.»

Kresťania! nebojte sa, a postavte sa na rovné nohy. Zdravým rozumom rozmýšľajte, že z čoho žijú tí, ktorí ani nesejú, ani nežnú a predsa vo všetkom oplývajú? Veru dozaista len z toho, čo vy im do huby donesiete. Bratia! teda nebuďte tie sprosté včely, ktoré cudziemu mädu nosia a nie sebe. Potom také včely nie sú polutovania hodné, keď v zime hladý mrú. Bratia! podporujme seba samých, našu vlastnú krv, však potom uvidíme, že či Boh nebeský tých nám neprajných spoluobčanov zase z neba padajúcou manou krmí a zázračnou vodou zo skaly napájať bude. Nech len čakajú, však uvidíte, že ich svätá trepzlivosť prejde, a na miesto Vás oni do Ameriky zutekajú.

Kresťania! Nebojte sa žiadnej ťažkosti! Myslím, že ste už z kolísky dávno vyriastli a ku samostatnému zamýšľaniu na toľko dospeli, že nepotrebuje, aby druhý za Vás ešte aj na ďalej špekulovali. Tí nepriatelia kresťanských zásad všade tak spolu držia jako repič, teda spojme sa aj my v jednu silnú refaz a založme si kresťanské sklepy t. j. potravné spolky.

Niektorý asnaď lepšie sa majúci si tak pomyslí, že však on vo vačku úžerníka ešte netrčí, a preto ani žiadneho spolku nepotrebuje. Takéhoto smýšľania človek by sa veľmi mýlil, a zabudnúť by na tie slová svätého Pavla: že farchy jedon druhého snášajte a tak naplníte zákon Kristov. Nenechávajme to založenie spolku len na tých biednych Lazarov, ale bez ohľadu všetci sa spojme a jako skala tvrdá nepremožiteľne sa postavme.

Nesmieme sa ani peknými slovami dať odhovoriť, ani novonastávajúcou konkurenciou zväbiť, lebo už aj takú obec poznám, kde sklepníci od židovského khagalu podporovaní na škodu od poly za darmo tovar svoj ponúkali, zaiste s tým zrejmým úmyslom, že keď potravný spolok znivočia, že však si to oni dvojnásobne dohonia. Údovia však tej obci nahliadli do šelmovského puchora khagalistov a neišli ta, ani keď by im za darmo boli dávali.

Bratia! teda dajte sa ukázať, že spolupatričnosť kresťanská z vašich sídc ešte nevyhasla. Choďte vášmu pánu farárovi a tam sa na potravné spolky dopýtajte.

S Bohom!

Tetka Trápeľka.

BESEDNICA.

V podzim.

Sprchá stromovia zvädlý list,
S ním si pohráva vetra švist,
Mízne omdlený slnka svit
Srdcom prekýpa žiaľu cit.

Vtáčkov spevavých celý roj
Chystá sa v cestu, leta v boj.
Všade mier svätý, ruchu niet,
Zvädol na nivách vonný kvet.

A ja si hoviem v chládku líp
V myslí predstavám starca týp,
Dýšem pachtive vzduchu chlad,
Lietam tiež s nimi svetom nad.

V poli, kam zazrem, stoh na stoh,
Všetko požehnal dobrý Boh,
Takým láskavým vždycky buď,
Dumien prechodí moju hrud.

Zbožne pozdvihnem k Nemu zrak,
Ako poslušný k majstru žiak:
Nikdy netáž sa nač a zač,
Hojne požehnať vždycky ráč.

Slavinský.

Obrázky z praktického života o zfalšovaných intelligentoch, nakreslil Zaosek rol'ník.

V našom veku všetko chce byť pánom a sa aj všetko drží za pána a to potom, čo sa na pána naduje, naduje sa hneď s tým aj na itelligenta.

Počúval som raz dvoch otrhaných zobrákov sa vadíť. Nadávali si jeden druhému do zobrákov, a ten, ktorý mal väčšiu papuľu, seba držal za intelligentnejšieho od toho druhého, lebo mu na oči vyhadzoval, že ani len zobrať statočne nevie, lebo na pútoch a na jarmekoch nevedel sa tak vyšklebovať a papuľou vrieskať ku pohntiu srdce sedliakov ako on.

Jeden robotník, ktorý v New-Yorku (v Amerike) v biciklovej fabrike pucovával so šmirglom všeliaké železky, a rozobieral všeliaké staré kolieska, vychvaľoval sa sebe rovným ľuďom, keď sa do Šáriša navrátil, že on je pán prvej sorty a toľko vie a videl, k tomu aj zkusil, akoby bol universitu, školu vysokú vychodil. Teda sa dľa nedelných šiat za pána a hneď spolu aj za intelligentu držal, bárs aj v mravoch a v držaní sa nič nelíšil od obecného krémového vitúza.

To už darmo! My sedliaci máme tú chybu, že my každého držíme za pána, ktorý sa oblečie do šiat kroju panského, ktorý má na krkoch z kautšucha alebo z plátne vyškrubený vypiglovaný stojáci kráglík, vypiglované trúbelky na rukách, vrzúkajúce topánky, hodinky s retiazkou a všeliaké iné plundry a náradia panské na sebe. Šaty síce človeka ešte nerobia človekom, a pánom tiež nie a intelligentom najmenej, nuž ale to je včul beh času, že sa aspoň mnohí pre šaty za takých držia, a keď sa trafi, že taký šatový pán a intelligent má o pár halierov viac vo vaku nežli rozumu v hlave, vtedy už není k vydržaniu s ním, lebo je bohatý, nie síce na vedy, na rozum, na cvičenst, na mravy, ale na niekoľko halieroch a na pupuľu.

Len že keď sa to s tou pánštinou a inteligenciou práve tak má ako ku pr. s cikoriou s vínom, s múkou, s kávou, s korením, s likérmí a inými potravnými článkami, ktoré bývajú aj zfalšované. Včul zväčša hľadía všetko zfalšovať. Máme zfalšovaných hazafikov, ktorí nemajú srdca ale len veľkú papuľu a hotoví sú bárs na čo. Sú aj zfalšovaní ablegáti národov, ktorí nie dľa konštitucionálnych zákonov, práva a svobody, ale násilenstvom, podvodou, peniazmi, so šliapaním práva volebného, s figlami, s habaním hlasov boli vymenovaní za vyslancov. Aj konštitúcie národov najdeme pofalšované, aj falšované prísahy, dokumentá a mnoho iného, ako sa toho dosť dočítame.

No, aby si sa ale nemýlil, že Zaosek svojim sedliackym rozumom nevie robiť rozdiel medzi pravou a opravdovou inteligenciou rozumu, umenia, vedy, šľachetného srdca, čistých mravov, ľudských citov, cvičeností a charakteru, a medzi takzvanou popánštenou sebe namyslenou, šatovou, prázdnej hlavy ale veľke papule inteligenciou! Zaosek ako sedliak vie rozdiel robiť; veď aj ty rozoznáš pravého intelligentu od falošného, pravda? — Pravý intelligent neupotrebí svoj rozum na figle, na ošudenie svojeho spolučloveka, na utlačanie a olúpeženie jeho; pravý intelligent ctí práva, svobodu ľudí, neuráža náboženské tie najjemnejšie city duši a svedomia, ani politické presvedčenia, ani sa nenadýma na svoj budilár. Zaosek včul len o tej planej veci píše, aké veci robia len rozumkársky chytráci, uličníci, oplani a flaster-tretteri a švindleri čili závratníci, ktorí nemajú pochopu o charaktere, o vzdelanosti a cvičenosti, o statočnosti, o vedách a umení, o fajnovších citoch šľachetného srdca, ktorí len papuľou sa honosia a prázdnu hlavou.

Preto aj taký bežný intelligent nosí nielen panské pantalony, ale nosí rovno hore do výšky svoju prázdnu hlavu, ako prázdny klások v reži v tom povedomí, že «on» je «on» a jeho peniaze sú všetko, teda aj rozumom. A čím viac ich má, tým rozumnejší, teda tým intelligentnejší je aj «on»! On má — nie hlavu a v hlave — ale vo vaku, v budilári, v šatoch a najviac v papule svoju inteligenciu.

Bohužiaľ, aj mnohí z nás sedliakov bežnými intelligenti zostávajú, oni nielen svoje dlhé vlasy a súkené halienky zložili, ale zložili s nimi i svoje patriarchálne oby-

čaje, mravy svedomie, nábožné smýšľanie, statočnosť atď. a navliekli sa nielen do popánštených plundriek, ale oblekli sa aj do panských obyčajov, do ich nemravnosti, ľahkomyselnosti a všeličoho iného, čo neslúži ku cti ani panákom, ani popánšteným sedliakom.

A či nie je to tak? Kto neni slepí ten to vidí!

Ponevác ale takých šatových alebo zfalšovaných intelligentov modzgová škatulka medzi ich ušima na bok nachýlená krivo leží a tak s ňou aj rozum neni dobre nivelovaný, tiež šikmo padá a krom toho aj väčšiu zásobu rozumu nemajú a umenia ešte menej, cvičenosti a náboženstva zhola nič; preto oni tláchaju do povetria všeličo, za čo ich múdrejší ľudia volajú tlčhubou.

Keď človekovi niečo schádza na niektorých smysloch, to potom nátura vynahradí na inom smysle. Ku pr. chudák slepý človek nevidí a preto nátura dala mu zato ako vynáhradu dobrý fajnový sluch a v prstoch fajnový cit. Slepí bývajú aj preto veľmi dobrí muzikanti, lebo v prstoch najfajnovšie veci rozoznajú. Ponevác teda mnohému kunštovnému intelligentovi chybugú modzgy, teda s nimi i rozum, preto im dala nátura obrovskú papuľu, s ktorou tláchaju lebo nemyslia, a preto oni aj nič neveria, len to, čo vidia. A ponevác aj ty nevidíš na nich žiadného rozumu, zato ich držíš aj za sprostých, za prázdne tlčhuby, a nemáš ani zato pred nimi rešpektu. Preto je aj to porekadlo, že popánštenému sedliakovi vždy trčí motyka od zadku; nuž a to neni pekné svedectvo intelligencie takej vystavené!

Preto aj taký intelligent keď vidí, že aj iní panskí intelligenti, keď sa idú futrovať ku stolu, ani sa neprežehnajú, a ponevác on to aj doma vidí, že jeho volek «silaj», a «šárga» žriebe sa pred futrášom neprežehnávajú ako intelligentni, tak sa aj on neprežehná, lebo nevidí Boha, ktorý ho krmí, a čo on nevidí na to aj neverí.

Taký intelligent sa musí aj ľudom ukázať, že je intelligent; ponevác ale ľudia nemôžu vidieť jeho rozum a svedomie a poslušnosť naproti Bohu a cirkve, preto on sa ukáže, ako intelligent s tým, že v piatok a iné pôstne dni hovädzie alebo bravčové mäso jie. Po tomto ho poznajú, že je dobrý katolík a poslušný syn cirkve, o ktorej Spasiteľ hovorí: «a kto nepočúva na cirkev, nech je pred tebou ako pohan a publikán». On teda ukáže v piatok svoju hovädziu a bravčovú intelligenciu, lebo v piatok len sedliak obečný a bojzlivé baby nejedia mäso a v tomto sa on líši od sprostého kresfana-katolíka. Preto ho ani nevidíš sv. sviatostí prijímať ani v kostole, mimo keď sú politické slávnosti, aby ukázal svoj hazafišák, nie síce pánu Bohu, ale vyšším pánom nad sebou. On sa pod službou Božou tak chová, ako ozaj intelligentný človek, že by ho z poriadnej miestnosti pri takom držaní s metlou vyprovadili až na ulicu.

Bivol alebo statočný buroň ukáže svoju celú vedu, umenie, šikovnosť, smelosť a silu s mumlaním a s rohami; bežnej módy intelligent ukáže svoju intelligenciu s papuľou a preto každý poriadny človek pred obidvoma uteká, lebo ani pred jedným neni veru nič svätého, nič múdreho. Ponevác ale dľa jeho intelligencie po smrti

neni nič, ani večnosti ani nesmrteľnosti ducha ani Boha a tým menej pekla, ktorého sa on bojí a preto ho odťajť sa usiluje, nuž seba drží jednoducho za mrcinu a zdochlinu, ktorú tak zahrabú do hrobu ako aj «tarčoša» do jarku a s ním aj jeho intelligenciu.

Taký intelligent preto nepotrebuje ani kňaza, ktorý mu i tak nič neni. On aj sám môže povedať svojim sluhom, aby ho neokrádali a neohovárali, alebo zlým susedom a nepriateľom, aby ho nepodpálili, aj sám ich môže napomenúť, aby ho ozaj nezabili až by dostali chuť k tomu sa nad ním vypomstíť; a to ho nekoštuje nič a kňaza musí tiež s niečím platiť a to nemusí byť.

Že ale šaty človekovi nedajú intelligenciu, ani cvičenosti, ani rozumu, ani šľachetné srdce, ani statečnosť, to aj ten najjednoduchší naturálny zdravý rozum uzná. Mnoho príkladov bych ti mohol predniesť z patričného života, ale to za nepotrebné držím, lebo vec je celkom patrná. Ale pre pochútku ti len jeden príklad tu prednesiem, že ešte aj pán v panských šatoch neni vždy intelligent a sedliak zväčša nikdy, keď sa pokazí a od pravej intelligencie sa odchýli a jedine len v šatoch a v nasledovaní nemravnosti panskej ju hľadá.

Bolo raz v Trnave veľké ľudové shromaždenie a porada, na ktorej účasť bral aj jeho excellencia gróf Ferdinand Zichy, rytier zlatého rúna, aký rad arcikniežatá panujúceho domu rakúskeho nosia. Výtečného toho muža — ktorý i za vlast mnoho trpel po revolúcii a veľké zásluhy má o vlast a o cirkev — ohromné množstvo ľudu z vidiekov sprovádzalo do Trnavy. Tu sa našla jedna panská chytrá trasorítka, jedna dáma v panskom toallete a z prvého poschodia domu z okna svojou útlou pánsko-intelligentnou ručičkou hodila pred koč jeho excellencie na znak svojej cvičenosti, intelligencie vajco-záprdok, za čo sa jej jeho excellencia, ako cvičený pán poklonil a s tým sa jej podakoval za jej pánsku intelligenciu, cvičenosť a fajnovosť nie v hlave a v srdci, ale v záprdku pokazeného vajca, ako symbola jej pokazených modzgov.

To tak trnavčani vyprávali, či je to pravda, neviem. To mne tak povedali; ale ja myslím, že to nemohla byť nijaká panská slečna, najviac snád kuchárka alebo frajčimerka. Ale to jedno viem, že keď by bol jeho excellencia sa viezol cestou pod baštami, kde chudobní a statoční ľudia tiež bývajú, tam by mu neboli ukázali takú intelligenciu planú a surovú.

(Redakcia prosí svojich pp. priateľov v Trnave, aby nám ráčili v krátkosti udať: v ktorej ulici, pod ktorým numerom sa to stalo, kto býva tam, odkiaľ tá «fajla» to vajce hodila. Ak by vedeli i meno udať, prosíme o to. Ďalej žiadali by sme vedieť i bližšie okolnosti: či je mladá, alebo stará, či sivá, brnavá alebo červená, tiež jaký má nos. Čím je jej otiec, muž, a či v jej rodine nenachodí sa choroba na rozum, teda bláznovstvo. Aj podobizeň patričnej záprdkovej osôbky by nám bol veľmi vzácný. I to poznačte, zdáľž je ona trnavanka domorodá, alebo snád cudzá. Potom tiež, či je Slovenka, Nemkyňa, Madarka alebo odrodilkyňa. — To všetko ve-

deť bude veľmi osožné ku poznaniu úplne ľudáckych útrap. Ponevác taký exemplár habský je už vonkoncom mimoriadný, tie okolnosti osobné zaujímajú budú každého učenca, ktorý po príčinách toľkého úpadku ženskej nežnosti pátrať budú.)

Ešte jeden príklad: Nitrianský hlavný župan slávil 10-ročné jubileum — pán biskup Bende, stareček, ako cvičený človek mu gratuliroval. — Keď sa jeho telegramm verejne u hl. župana čítal, niektorí intelligenti skríkli na to «abcug», čo bola surovosť a necvičenosť, lebo keď nás ešte aj nepriateľ pozdraví nesmieme ho za to vysmievať a zneuctiť. Cvičení hazafik to nespraví. Pán Bende má viac hazafišágu v pate, nežli mnohý veľkého kalibru papule pisárik vo hlave, ktorý ani v srdci, ani v hlave ale len v papuli má svoju inteligenciu a hazafišág, ktorým hazafišágom dľa počasia sa dá kšeftovať. Ja neverím, že by to bol nejaký intelligent cvičený mohol tak surovo vrieskať, to môhol byť nejaký chlebičkanský hazafik, kazár, ktorý snád u pána biskupa aj šampáner pil a ho chválil ešte za to.

Sv. Otec IX. Pius vždy hovorieval: «slovám treba dať svoj pôvodný smysel», ku pr. čo je krádež a rabovanie, aby sa to len krádežou menovalo a nie «anexiou» alebo «sekularizáciou». Čo je politické huncútstvo, figle, násilie, utláčanie habánie, aby sa to nevolalo liberalis-musom ale len huncútstvom a oplanstvom. Lebo liberalismus pravý je niečo omnoho statočnejšieho. Tlčhuba nech je len tlčhubou a nie inteligenciou — šudierstvo, klamstvo a podvod nech sa takým menuje, akým je a nie kšeftom. — Keď sa tvoj statočný otec volal «Sedliáček», prečo by si sa ty, ako statočný syn jeho mal volať «Üresházy» alebo «Gazfy» a ešte aj 50 kr. za to platil, že sa hanbíš za otca, ktorý nikdy nešvindloval ani sa preto pod cudzé meno nemusel ukrívať, by ho nepoznali.

Novomodná, bežná zfalšovaná inteligencia rovno vedie ku social-demokracii nebezpečnej to štátom a spoločnosti ľudskej planej inteligencie, od ktorej nech Boh zachová našu vlasť. *Švagor Zaosek, roľník.*

Nezábudky.

Nezábudočky, strojnú nezábudky,
v hebunkých trávach zmotané parútky,
jak vážim si vás vždycky, haj!
Dumám nad kvetom vašim ľubým,
bavím sa, ihrám, verne ľubím
tú peknú druž, váš modrý háj.

Ach. skúmajúť tie vaše luzné očká,
hladiace na beh bystrého potôčka,
úprim, faloš mi tane v um.
Tá vaša krása prívet hláše,
tá sveta sličnosť češť, ráz kmáše,
tá pre zisk mravy borí v rum.

Nezábudôčky, skromné nezábudky!
Ach, nezabudnem výbuch, výpad prudký,
čo pripravil mi hnusu vztek.

Však úfam, vašom tu vo vzduchu
zanikne prievan zlosti puchu,
na úder crkne zľava, liek.

Oj, nezabudnem v listia vašho šume,
jaký vampýrov zúril vreskot v tlume,
jaký sršal, haj, besu pik!
Lež nechtam krákal húf krkavcov,
krvelačných sbor brechal ssavcov,
nezmární pevca vôľu nik.

Nezábudočky, vy zomriete jednúc,
po blahom žití smutno zvädnúc, zblednúc,
no znov' vás vzkriesi milá jar. —
Ó, bárs by hulvát skonav hriechu,
precitnul, ctností vztýčil viechu,
na vlúdnú zmiernil mrzkú tvár.

Dlhomír Poľskij.

CHÝRNIK.

Napomenutie od kráľa. Pri bankette po katolíckom kongresse v Záhrebe predniesol sarajevský arcibiskup dr. Stadler toast, v ktorom vyslovil želanie, aby Bosna čím skorej k Horvatsku pripojená bola. Pre toto «miešanie sa do politiky a do suverenných práv Jeho veličenstva» dostal dr. Stadler vážne napomenutie, aby sa na budúce podobných vecí vystríhal. — Podobne stalo sa roku 1888 biskupovi Strossmayerovi, keď ku kyjevským slávnostiam poslal telegrafický pozdrav.

Gróf Szapáry contra dr. Szapáry. Gróf Julius Szapáry bol podal žalobu na solnockého štátneho podfiškusa dr. Jozefa Szapáryho pre užívanie falošného mena. Tento dr. Szapáry volá sa vlastne «Czapár» a len v škole prezývali ho Szapárym. Súd posúdil ho na 50 zl. a vrok je potvrdený vo všetkých inštanciách. Ale hovoria sa, že Szapáryovci volali sa kedysi tiež «Capármí».

Nový rytier maďarský. David Horn, statkár a kupec s drevom, za zásluhy, ktoré si naďobudnul na poli «všeobecnej kultúry a dobročinnosti», obdržal kríž rádu Franca Jozefa.

Samovražda. Na priekopskom hrobitove zastrelil sa dňa 12. t. m. Viktor Takács, pochodiaci z Trnavy. Hrobár našiel ho v búde a pri ňom revolver. Do svojej honvédskej knižky napísal, že zastrelil sa preto, že trpí na nevyliciteľnú nemoc.

Nešťastie na veľkých manévroch v Haliči. Následkom splašenia sa koní automobilom prevrhnuť sa koč, v ktorom sa viedli sudcovia, generáli Bitvar, Stefan a Koba. Vsetci traja utrpeli ťažké rany a musia byť nahradení inými sudcami.

Opravenie. V 37. čísle «Kreštana» stálo, že zámok nedecký v Spiši vyhorel dňa 30. aug. do základov, to sa ale — chvála Bohu — nestalo. To len dajaký zlomyseľný dopisovateľ mohol peštianským novinkám písať.

Nešťastie v Tatrách. Slečna Dembska z kráľovstva poľského vybrala sa i so svojim bratom dňa 10. t. m. popoludní v čase daždivom zo Zakopaného na vrcholce Tatier. Vo výšinách panovala hmla, následkom toho sklzla so skaly, padla do priepasti a strašne sa dokalčila. Bez pochyby príde o život. Spadnul i jej brat i sedliak, ktorý niesol batožinu. Tito utrpeli tiež ťažké úrazy, ale menej nebezpečné.

Oheň. Dňa 2. sept. v Levoči 3 stodoly zhoreli,

Katastrofa v Galvestone. Najnovší sdeľujú, že dosiaľ pochovali 3500 mŕtvol. všetko obeť strašnej víchrice, ktorá zničila Galveston. Štyritisíc mŕtvol musia spáliť. V sborenom meste šarapatí lípeznická banda tak, že museli vyhlásiť štatárium Mesto sotva bude znovu postavené.

Najnavštevnejším dňom parížske výstavy bola minulá nedeľa. Vyše 600.000 ľudí na vštívilo výstavu. Takej návštevy nevykázala dosiaľ žiadna výstava.

Výbuch Vesuva neustáva. Massy lávy vyhadzuje na 150—200 metrov do výše. Jednotlivé kusy padly len na pár sto metrov od Pompeji. Mnoho cudzincov dochodí na diváky.

Nešťastie na železnici. Dňa 10-ho sept. istý Pavel Filóczy bremsér medzi Ružomberkom a lptovskou Teplou z farchovlaku spadnul a veľmi ťažko uraneným zostal.

Ženská lekárničkou. P. Lešniovska, ktorá po složení zkúšok obdržala diplom magistra pharmaciae, otvorila apatéku v Petrohrade. Je to prvý prípad v Rusku, že ženskej dovolili otvoriť apatéku. V tejto apatéke budú vysluhovať len ženské.

Nehody na manévroch v Haliči. Do Nového Sandea doviezli štyroch artilleristov a jedného ulana, ktorí boli predčasným výbuchom streliva ťažko poranení. Nešťastie stalo sa pri Grybove. Traja z nich pravdepodobne zahynú. Od počiatku manévrov umiestnili 40 ranených alebo chorých vojakov do nemocnice v Novom Sandei.

Vezuv sa zase búri. Z hlavného a dvoch bočných kráterov nasledujú silné výbuchy. V noci bola ohromná ohnivá žiara. Okolité obyvateľstvo je veľmi splašené.

Nové banknoty. Úradné časopisy v Peštbudíne a vo Viedni uverejňujú oznam rakúsko-uhorskej banky, dľa ktorého nové banknoty po 10 korún s datumom 31. marca začnú sa vydávať dňa 20. t. m.

Pravota Hilsnerova má byť zase odročená, a síce vzhľadom na voľby v Rakúsku. Vláda obáva sa, že by prevedenie pravoty mohlo mať pre ňu neprajný vplyv pri voľbách.

Obete manévrov. Pri vojenských cvičeniach v okolí Lípy, keď bola ataka husárov, traja husári spadli medzi kone. Jeden umrel na mieste, druhí dvaja tiež sa sotva vyľiečia.

Vážne pre ct. obecnstvo. Müllerov dupplvano-elektromagnetický kríž ači hviezda R. B. Nr. 86967, ktorý po celom Uhorsku obľúbený jest, má dnes jedno

vysvedčenie po ruke, ktoré dôslovne uvádzame: Ctený Pán Müller! Nemôžem zamlčať, abych Vám moju najsrdečnejšiu vďaku nevyslovil, lebo jestli na svete účinného lieku jesto, nenie možno aby Vás prevýšil. Na jar tohoto roku bola moja matka, ktorá na žalúdok trpela a lúpaním napadnutá bola už tak zle, že vôbec nemali sme nádeje našu milovanú matku životu udržať. Bola ona viac kostre ľudskej podobná a nemohla žiadnym údom hýbať. Hľadal som utočisko u Vášho liečivého aparátu kríža to elektromagnetického R. B. Nr. 86967 a zkusil som ku môjmu najväčšiemu zadiveniu, že moja matka po štvorotýždňovom nosení Vášho aparátu lôžko opustila a teraz sa chvála Bohu docela zdravo a dobre cíti. Ani nenie možno dostať točne na srdce klásť každému, kto na také choroby trpí, by sa na Vás obrátil a Váš požehnaný aparát sebe obstaral. Príjmite Pane Müller, v mene našej rodiny ešte raz našu najsrdečnejšiu vďaku, a milý Pán Boh nech Vám žehná a za Váš vynález sa Vám odplatí. Značím sa s povďačnosťou a úctou Juro Barth v. r. ve Baračke dňa 18. júla 1900.

DOPISY.

Radošovce.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľavážený Pán Redaktor!

Prosím úctive o uverejnenie a napravenie mojich pár riadkov.

Dňa 8-ho septembra na sviatok narodenia bl. P. Marie mali sme v kostole našom radošovskom veľkolepú a zriedkavú slavnosť. Náš farský chrám totižto bol v ten deň znovu vysvätený a služby božej znovu odovzdaný. A ktože vlastne zapríčinil túto našu všeobecnú radosť? Nik iný, jako veľao. pán Ignác Zimándy, rodák to radošovský, sv. stolici radca, farár navčil törökbálintský, ktorý medzi inými dobrodeniami obrátil zreteľ svoj aj na opustený a všej krásy a ozdoby pozbavený chrám ten, v ktorom bol niekedy pokrstený, birmovaný a v ktorom jak novovysvätený kňaz prvú svoju obeť nekrvavú Bohu najvyššiemu predniesol. Z chudobných rodičov zrodený len svojou usilovnosťou a rozumom, božou milosťou podporovaný veľký majetok si nadobudnúť. Ponevác ale to, čím vládne, jedine Pánu Bohu má podakovať, tak si zaumienila táto šľachetná duša majetok svoj v mene Božom na dobré ciele obrátiť.

Všeobecne známe sú jeho dobrodenia, ktoré on buď chudobným žiakom, ktorí bez jeho podpory by študoval nemohli, preukázal, buď na založenie alebo podporu katolíckych spolkov, škôl, opatrovní vynaložil. Hraníc nezaujaca jeho obetovavosť obrátila v najnovšom čase zreteľ svoj aj na náš chrám radošovský.

To, čo on tu preukázal ktorémukoľvek, jak duchov-

nému, tak svetskému hodnostárovi by k najväčšej česti slúžilo.

Lebo kto predtým videl chrám náš, a teraz doňho vojde, neverí zraku svojmu, zdá sa, že to pravda alebo krásny sen.

Slišťe tedy láskavi čitatelia milého nášho «Kresfana», čo sa tu všetko prihodilo: Vnútrok chrámu nášeho je umelcom maliarom Karolom Greiner z Budapešte, tak krásno vymalovaný, že oko človeka nevie, kam má najprv sa obrátiť, či na klerutie, či na bočné steny a či na lúbeznú kaplnku lourdskej Panny Marie a spolu aj Božieho hrobu, ktorá je na spôsob jaskyne tak vymalovaná, že na prvý pohľad človekovi sa zdá, že sa v opravdovej jaskyni nachádza. V kaplnke tejto je oblok s maľovanou na skle podobizňou dobrodínca nášého ozdobený.

Obchod «Rétaý és Benedek» tu tiež preukázal, čo je v stave dokázal. Kto vidí náš hlavný oltár, ktorý sa až po samé klenutie vypína zlatom a umeleckou rezbou ozdobený, kto zrak svoj obráti na bočný oltár najslav. Srdeca Pána Ježiša, alebo na obnovený oltár ruženskej Panny Marie, na tie drahocené zástavy, na stenách vyšívané umelecké obrazy jako aj na novú skvostnú kazateľňu, na tie obnovené storočné stolice a spovednice: není možno, aby na všetko toto bez vnútorného pohnutia hľadieť mohol. A aby radosť naša tým väčšia bola, dobrodinec náš dal zhotoviť z cela nový organ skrz chyrného organára Vincenca Mozsny v Prešporke, ktorý z 12 registrov pozostáva jak zovnútorne štílu chrámu nášého je primeraný, tak aj lúbezným hlasom svojim spev veriacich sprevádzajúc srdcia hore k Bohu pozdvihuje. Včuf už môžeme smelo povedať s patriarchom Jakubom: «v opravdu tu je dom Boží a brána nebeská».

Nesmiem pominúť aj ostatné dary, ktorými obohatil dobrodinec náš chrám radošovský. Dva velikánske lustre z kovu liaté, jedon na 36, druhý na 25 sviec visia z klenutia; darovaný je nám baldachyn čili podnebie, ktorému rovný len vo velikánských bazilikách možno vidieť. Dobrodinec náš daroval kostolu tie najskvostnejšie mešné rúcha, pluvial, velum — všetko skvostné a drahocenné. Obeta, ktorú on na chrám náš vynaložil obnáša okolo 28.000 korún.

Vysviacka chrámu nášého sa odbavovala pri prítomnosti asi 8—9000 ľudí, z ktorých mnohá čiastka z daleka sem doputovala. Bohužiaľ, sám dobrodinec náš nemôhol byť medzi nami prítomný, lebo jak známo je, následkom odrezania ľavej nohy chorý doma leží. Vysviacanie odbavoval najdôst. p. Jozef Škarda, priepošťfarár šaštinský. Po posviacke išlo sa ku kaplnke svätého Stanislava, (kde sa po čas obnovenia chrámu nášého služby Božie odbavovali), aby odtiaľ najveleb. Sviatosť do novovysväteného chrámu preniesol. Bol to veľkolepý pohľad! V prostred toľko tisícov nábožného ľudu kráčaly ozdobené družičky, každá funtovú voskovú sviecu v rukách držiace, (lebo dobrodinec 300 takýchto sviec dal medzi radošovčanov a prezpoľných rozdať), pod skvostným baldachinom kráčal najd. p. priepošť s veleb. Sviatosťou, okolo baldachina šesť rychtárov, toľkých obcí našej fár-

nosti niesly drahocenné lampáše, kostolu darované. Sv. omšu v chráme držal pod infulou pri skvostnej assistencii osvietení p. Dr. Ján Csernoch, prelát-kanonik ostrihomský. Po evangeliu vystúpil na kazateľňu najdôst. pán Škarda a známou jeho horlivosťou povzbudzoval veriacich k láske a ochotnému navštevovaniu chrámu Božieho. Figurálnu omšu spievali a hrali umelci holičskí. Po dokonanej omši vystúpil na kazateľňu miestny farár, aby sa poďakoval svojím duchovným ovečkám za tú ochotnosť, obetovavosť a pracovitosť stranivá toľkých povozov, rukovných prác atď., ktoré všetko, bez všetkého reptania s radosťou konali. Konečne zakľúčil slová svoje vrúcnou modlitbou za všetkých dobrodincov chrámu radošovského.

Pri tejto tak zriedkavej slávnosti prítomní boli z kňazstva, mimo spomenutých dvoch hodnostárov: P. t. páni Okányik dekan-farár skalický, František Kuna, Jozef Kucsera, Rudolf Liszek dekani, Celly, Tomecsek, Szeghy, Boltizsár farári, Zseko administrátor, Burandik, Szuchány kapláni a niektorí klerici. Patronát bol zastúpený troma z cis. a kráľ. pántva holičského.

Obed odbavoval sa vo fare, kde na zdravicách nechýbalo. Po litániach dôst. p. František Kuna posviacal dve novovystavené sochy kamenné; jednu najsv. Trojici založenú od Jozefa Jozefoviča a jeho manželky, druhú sv. križa postavenú od Jána Prokeša a manželky, obyvateľov radošovských. Kázeň pri posviacke kostola držaná sa vytlačená rozdávala vo 2000 výtiskoch, ale len veľmi malá čiastka bola tak šťastlivá, jednu knižočku dostať. Takto sa slávnosť naša pri tom najprikladnejšom poriadku zkončila, ale pamiatka jej bude mnohé a mnohé roky v srdciach vtedy tu prítomných zostávať. Nech Boh najlaskavejší ešte na mnohé roky zadrží nášho tak veľkodušného dobrodínca a nech mu je On sám odplata večná v nebesiach.

Ján Buczko, farár.

***

Rovné-Zzemetes.

Dôstojný Pán Redaktor!

V jejich veľacténich Novinek od dňa 1-ho t. m. oproty mojej osobe volajaky Jozef Chovančík pod lárvu iného atgítatora provociuje vistúp. Mena takého tu ale nikde v okolnosti neje, nazdávám sa ale aj presvečení som, ktorého nešlechetného Búritela Manipulátia táto vec jest, zaisto vedel, že ja oproti takému vistupku pokroki účinkovat bych mohol, šak ano, «ze zlorečenca pochadza každy hnusní skutok», umienil som sebe, najpodlejšemu človekovi ani len slova neodpovedať, lebo všetke jeho proti mne vislovené článki su kminstvo, surovosť, oplanstvo a najhnusnejša lož, jako slunko a mesáčku sa nišť nestane, keď psi ich oščekaju, tak aj mna táto provokacia obrazit nemože, moj úmienek jest od jakživa: Pokoj dat každemu ale svoju čest sebe bránit.

Znajvatšu úctu prosím, týchto mojich páru rádkov uverejnit, kde takému nikomu na každú otázku suptilnosť odpovedávám:

1. Keď dve do zvadi sa popúščaju, len merkovať, jakými olovami prvá vistúpuje, vtedi nie na obrazanej ale na obrazicu charakter poznať, ano jest pravda, že

som ja pred 25 rokov učiteľom bol, ale vtedajšie účinkovanie najkrásnejšie Svedectva dokážu, ale dla údatnosti oplana teho, žebi som ja bol odpratani od pánov dúchovních, to jest celkom vimislana lož, jako všetko ine údanie.

2. Cely čas mojeho predžicia tu až posavád jako kupec i krčmár, dokáže, že som, jako prináleži s každim ve svornosti a spokojnostu prežil, zato som, ano «Ujcom», od mnohých menovani, čo mne len k úcte a pochvále slúžiť môže.

3. V mojej okolnosti biva na vše strani višej hodini zdálenosti najviacej 150 duší, tim viacej preukázána lož údanca, že su mne asi 200 občanov v pazúroch, a to že aj pára po 4 stovki su mne za Pálenku podlžni. Moj kšeft jest hlávne miešane tovari, jak : múka, strova, zbožie, Špecerai a.t.ď. Šenk ale len vedlajši a posleni celkom bez kreditu, lebo ja sám s kreditu žijúci som neni v Stave komu kredit pozvolit, a to najmenej, trúnek.

4. Za celich 25 rokov mojeho tu na Semeteši v Rovnem založeného kupectva, som ešte žiadneho dlžnika nežaloval ani nepredal, ani o rolu a ine majetki žadného nedoniesol, čo aj všeci okolični ludia dosvečia, bár som ja užernikom, židisko krivonose od vistupca šimfovani.

5. Ináč to ale je u iného, «Niežida» kde Majitelia rovnakého kšeftu mojeho, viživajúc vieru svoju na vidojenie a vicicanie spolu verících, nadobude sebe političnými figlami bez počtu kmotrov, krsních, dá sa za tútora každim Sirotám, kterých na miesto otcovské dozorstvo konať, mnohých lahkomiselnost viživajúc, takich o majetki podonáša.

6. Vistúpajúci udává, že ja na visockého a rovnanského p. Kaplána začínám hromžit, to jest lož najvatša, lebo nie len ja ale všeci moji spoluverící držíme sebe jak svetskú tak aj dúchovnú vrchnosť. Čest a chvála jim, v najvatšej vážnosti, lebo kde neni kázne tam neje ani bázen, keď p. Duchovní nariadely v žadnej krčme veselie neviživat, bár je to horka pilura zákaz tento, predca ani jeden «Židák, krivonos», ani len jednim slovom oproti narideniu takemu nevistúpil, skrz spoluverících katolickej viéri ale ano vistúpek takí sa stál, skrz čo mnoho prachu tojest nespokojnosti narobeno bolo.

7. Aj to je lož najšpatnejša, žebi moja Čera, síce len 11 ročne dieta bola prišla koširovaním viršlamí a za kucharku v July do Susedského veselia sa ponúkat aj tá posledna otazka znači udávateľa za lhára, a najpodlejšeho, mám síce koširovane viršle, ti preno bi boli drahe, ale moj pes p. r. ten fabriciruje preno direkt takove lacno.

S hlboku úctu odany *Moritz Hertschka.*

NB. Za uverejnenie tohoto dópisu odesilám Postanweisung pr. 8 osem Korún. Jestly by to viacej lebo meniej koštovalo, prosím, mna hned upovedomit, jak meniej, račia mna za Abonnenta svojich velact. Novinek notirovat, jak viacej, tak prosím mne oznamit, kelo mám ešte odeslat, len prosím, moju vecu hned uverejnit.

Z úctu odany *Moritz Hertschka.*

Poznámka Redakcie. Pánu Mórítzovi Hertschka oznamujeme toto: Každá líška svôj chvôst chváli, preto jeho samochvála nenie platná, až keď by o ňom aj obyvateľstvo kresfanské dosvedčilo, že je on skutočne tak statočný a nevinný, ako novonarodené nemluvniatko. Vieme, že statočnému človekovi v Rovném vyžij je veľmi ťažko: jestli teda p. Hertschka nebohatne, lež živorí sa biedne jako naši, nuž vtedy nepochybujeme o tom čo píše. Ostatne nech súdia o ňom tí, ktorí ho poznajú.

Podozrivé je, že nám poslal peniaze. Veď my za peniaze neuvěřňujeme dopisy; bo keď by sme takto robili, to by bolo asi toľko, ako keby sme sa dali podplatit. Za to že jeho snád urazili v dopisoch, on sám nemal o spoluobčanoch svojich kresfanských tak nepekne písať. Tým činom si nič nespomôže. Iba to sa mu môže prihodit že mu herčka môže navrieť, čo by sme mu predsa nepriali. Nech je spravodlivý — ako sa síce aj chváli — nech bezžistne napomáha nie len sebe, lež aj ľudu z ktorého žije, nech neberie od požiciiek len zákonité percenty a bude dobre.

***

Z Prievidzi.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velebný Pane!

S úctou prosím, ráčte týchto mojich pár riadkov napraviť a uverejniť.

V čísle 36-tom «Kresfana» som čítal článok p. Jozefa Čellára: «Naší remeselníci». Ponevác nás v ňom upomínajú, aby sme tiež niečo dopisovali, teda odkladám moje šidlo a beriem pero do ruky, bárs som tiež neni z tých najučenejších, lebo nevyhodil som len tretiu triedu normálnych škôl, jako to ešte vtedy bolo u nás.

Úctive prosím p. Redaktora keby moje chyby ponaprávali. Chcem teda aj ja niečo o našich remeselníkoch prehovorit. Začnem teda najprv «šustrov» spomínať, ako sa mi tu máme, lebo ja som tiež z toho cechu. U nás v Prievidzi je šustrov, už rátam aj s čizmármí tak okolo päťdesiat. Na takéto malé mestečko je to veru aj primnoho, ale keby sa jeden druhého držali a nešli by si oči povikálat jeden druhému mohli by všeci statočne žit. Tu je te inak; keď, volaktorý vidí u druhého, že má tej krkuvaňini, to jest roboty trošku viac, už by mu aj ňeviem čo vykonal, hádam aj horu na neho zniesol od závisťi. Závisť! Jak veľký hriech je to, keď volakto svojmu bližnemu volačo závidí! Tu poviem príklad: Je tu jeden šusterský majster, ktorý asi pred piatými rokmi ostal na svoju ruku (žebrákom ako sa to hovorí) majstrom, ale ponevác za jedenásť rokov svet zkusoval, to jest vandroval a tam sa všeliakej práci priučil a aj sa svojmu remeslu dobre rozumie, teda mu ide dobre a má sa nie tak najhoršie. Videl to druhý a to z rodiny (kmotor aj švagor), už mu to závidel. Ten prvší mal kunšaftov čo na pántvi pána grófa Pálffyho dúžky kresali. Teda ten druhý volakde sa s nimi sišiel a jemu ich odviedol. Nechodte vraj viac k nemu, ja vám spravim lacnejšie aj lepšie, lebo on je taký a taký. Nuž pane majstre či je to slušná vec, jeden druhého ohovárať?! Veru nie! To je

ani jeden majster neni dohri, čo sám seba chváli a svoju robotu a druhého haní! Keď ste múdrejší ponechajte si to pre seba, to vám nezhyne, a keď chcete byť poriadnejším človekom, teda od vás sprostiejšieho poučte, však ste už dosť starý majster; takého mladšieho by ste už aj mohli trochu poučiť.

Takto milí Bratia! Keď chcete, aby sme sa lepšie mali, nedajme sa židovi pod moc, alebo bárs ktorému sklepníkovi. Sídme sa niekedy, dajme si jeden druhému rady, poraďte sa, ako by nám bolo lepšie, či keď od žida kupujeme a či keď by sme si sami, koľko by si ktorí mohli z fabriky hneď z prvej ruky remeň kupovali? Alebo ktorí sme takí chudobnejší, stojme jeden za druhého a svoľme si človeka takého, ktorý by nám za menší interes držal remeň, to jest čo by nechcel pri tom tak veľký rebach ako žid. Tak drahí bratia, poraďte sa, nie len tu u nás, ale nasledujte moju radu aj inde; držme spolu!! Nedajme sa!! Čo má žid, to môžeme mať my!!

Po druhý raz napíšem mieň o iných remeslách.

Štefan Mečár,
majster obuvnícky.

Odkazy redakcie.

Začiatočník vo vinici Pána. V odpovede p. Rojku spomenutý pápežský obežník skutočne obdržali uhorskí biskupi. Je pravda, že verejnosť málo sa o tom dozvedela, lebo menovaný list pápežov osv. pp. biskupi mali len pre seba samých písaný. Písal ho pápež z tej príležitosti, keď jeden z p. biskupov nariadil všetkým farským úradom, aby sa kázne, piesne a modlitby maďarskou rečou konali v celom svojom biskupstve. Vtedy niektorí pp. duchovní posluchli a povedali svojim slovenským veriacim že to tak musí byť, lebo že to nariadila tak vrchnosť. Iní ale neposlúchli a hľadali podporu v svojej veci v Ríme. Preto písal potom sv. Otec spomenutý už list uh. biskupom.

Vp. J. B. Za správu prijmite naše úprimné vďaky! Za povinnosť sme si pokladali ju už v tomto čísle uverejniť. Zo srdca tešíme sa tomu, že veľkodušný rodák váš tak krásnu pamiatku po sebe zanechal u vás.

Vp. A. Rojko v Lome. Váš článok o ktorom ste písal obdržali sme. Je súci veľmi; preto ho prípadne upotrebíme.

F. Kutko v pezínskom žel. kúpeli (Bazin, Vasfürdő) že máte troch honáčich trojmesačných psíkov na predaj z dobrej fajty za lacnú cenu, to oznamovať môžete síce, ale to by vás stálo u nás 6 kor. — Možno, že sa vám minú aj následkom tohoto odkazu.

P. S. Lazuth. Ústav na ktorý sa dopytujete pod takým menom tu niet. Ale môžete nám odpísať, čo to hľadáte, snád vám poradíme, kam sa vám treba obrátiť.

Remeselník v Prievidzy. Jeden dopis máte v tomto čísle a druhý príde v budúcom.

J. Straka. Čo ste nám sľúbil, to splňte. Prečítajte pozorne toto číslo. Mohol by ste ho na patričné miesto odoslať.

P. J. Vincenc, Budapešť. Nebude mi možno váš prôvod viesť. Zo školy vystať nemôžem. Prvá je povinnosť. Keď nás Boh doživí, ešte bude iná príležitosť.

Spisy redakcii zaslané.

Srdce k Bohu. Katolícka modlitebná, poučná a spevácka knižka. Dľa P. Aug. Lehmkuhla S. J. a iných najlepších a najnovších prameňov spísal a pobožnému a pracovitému ľudu svojmu podáva Martin Kollár, farár v Nádaši, redaktor «Katolíckých Novín». So schválením najdôst. Ordinariatu arcibiskupského v Ostrihome. Na oslavu Spasiteľa Ježiša Krista koncom 19 a začiatkom 20. storočia svojim nákladom vydáva Spolok Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. 1899. Tlačou «Austrie» Franca Dolla vo Viedni. Str. 571. Cena neviaz. výt. 1 koruna 20 hal., viaz. výt. v plátne 2 koruny, viaz. v koži so zlatorezom 2 kor. 50 hal., v chagr. so zlatorezom 3 kor. a so spinkou 3 kor. 20 hal. Titulný obraz: Sv. Rodina.

Tlačou a nákladom Karla *Salvu* v Ružomberku vyšly nasledujúce odporúčania hodné spisy:

«**Ja som nepoškvrnené počatie,**» to jest **Lurdská Panna Maria.** Modlitebná knižka. Spracoval Jozef *Kompánek*, farár veľko-ostratický. Druhé opravené vydanie s povolením cirkevnej vrchnosti.

«**Ježiš, priateľ dietok.**» Modlitby a piesne pre katolícke školské dietky. Sostavil Štefan *Janovcsik*, farár likavský. Sodobrením cirkevnej vrchnosti vo Spiši. Tretie vydanie. Lipt. Sv. Mikuláš. — **Cirkevné piesne** na povšedné dni ku sv. omši s notami. Vyňaté z modlitebnej knižky «Ježiš, priateľ pietok.» Sostavil Štefan *Janovcsik*. Ružomberok 1900.

Sesť vencov zo slovenských národných piesní složených v antických stupniciach. Pre miešaný sbor usporiadal Milan *Lichard*. Nákladom vlnstným. Turčiansky Sv. Martin. Tlačou Knihtlačiarstvo-účastinárskeho spolku. 1900. Cena 1 kor. 5 hal. Vrele odporúčame.

Ružencová knižočka. Albána Stolza, myšlienky o žltári (ruženci). S obrázkami. Strán 76. Cena bola 15 kr., teraz 16 halierov.

Mariacella v Stýrsku. Opisali Frant. V. Sasinek a Rupert Rehák. Vydal Martin Kollár, farár v Nádaši a Redaktor «Katol. Novín» v Trnave. Tlačou Adolfa Horovitz. Cena 20 halierov.

Hrsti príkladov. 220 príkladov zo života nábožného, veľmi poučných. Strán 131. Cena sošitého výtisku bola 30 kr., teraz 30 halierov; tvrdo viazaného 38 hal.

Na túto knižku zvláštne upozorňujeme. Na dary pre ľud a školákov lepšej nieto.

Litanie loretské. Výklad litanii. Krásne vystavená knižočka s obrázkom. Strán 52. Cena bola 26 kr., teraz 26 halierov.

Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme ct. obecestvo, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značen. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 kgr. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

Pšenica: Potisská 7·50—8·— kor., peštianska 7·30 7·85 kor., z Bäcky 7·75 kor., banátská 7·80 korún.

Raž: 6·—6·30 kor.

Jačmeň: na krm 5·60—6·40 korún, do pálenice — kor., na várku 6·75—8·50 kor.

Ovos: 5·40—5·70 kor.

Kukurica: 6·— kor.

Proso: 5·—5·30 kor., všetko po 50 kil.

Múka pšeničná po 100 kil.

Číslo:	0	1	2	3	4	5
Cena:	26·20	24·80	23·40	22·—	21·—	20·—
	6	7	7½	8		
	18·40	15·—	13·80	11·—		

Otruby po 100 kil.: drobné 8·70 korún, hrubé 8·80 korún.

Strova: *Fazuľa* veľká biela a okruhlá po 7·—7·25 brnavá 7·—, pestrá 5·—, drobná 8·— 8·75, cúdená —. *Hrach:* 10·—12·—, lúpaný 18·—, *Šušovica* horšia 11·—, lepšia 18·— —. *Mak:* 23·—24·—, všetko po 50 klg.

Semená: Červená datelina nová 75·—80·—. Lucerna 64·—66·—, všetko 50 klg.

Sviňská masť 54·—54·50, Slanina ³/₁₀₀ 52·— 53·—, ⁴/₁₀₀ 46·—46·50, udená dobrá slanina 51·— 51·50 po 50 klg.

Lekvár srbský transito 14·75— po 50 klg.

Petrolej trojkřížový 47·—, dvojkřížový 42·50 za 100 klg. netto.

Olej repcový 75·—76·— za 100 klg.

Spiritus odanený rafinovaný 116·50—, denaturovaný 36·½—37·½.

Remeň: funtovice k. 154—160; terey prima k. 150—158; anglické odpadky k. 145—148; telaciny k. 460—470; pitlingy 270; koňaciny vrázkované k. —; —; tažené k. —.

Bliskavý remeň k. 145—150; prsné listy k. 175—180; horniacke futrienky: strednie k. —, väčšie — metr. cent.

Dielňa na varhany (organy)

Vincenca Mozsného, v Prešporku

(Stefánia út č. 29. vo vlastnom dome).

Odporúča sa ku shotoveniu rozličných kostolných varhanov dľa najnovšieho sústavu.

Hotové varhany vždy sú k dostaniu.

Opravy za najlavnejšie ceny sa prijímajú a pri ručení sa vyhotovujú.

Bor eladás.

Zichy Aladár gróf uradalmi pinczejében a következő sajtátermesü borok eladók:

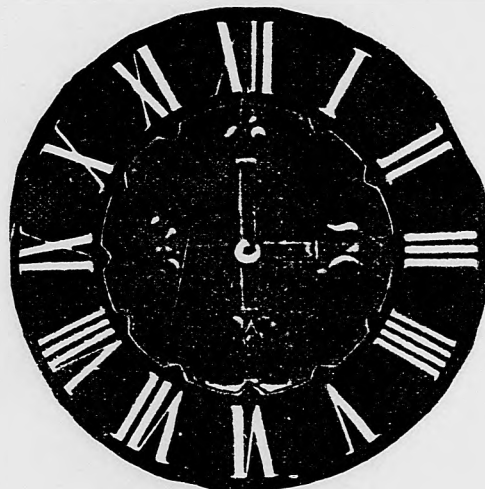
1898. évi olasz rizling
1899. évi olasz rizling
1899. évi fehér burgundi
1899. évi szilváni
1899. évi vajtai fehér
1899. évi tramini

Kivánatra minta és árjegyzék küldetik.

Bővebb fölvilágosítást ad

SZŐLŐ-KEZELŐSÉG

Vajta, (Fehérmegye).

Mám česť v známost' doniest',
 že vážové hodiny vlastnoručne shotovujem.

Látka kovová najlepšia, stroj výborný, najnovší, chod správny: následkom čoho ja za jejich trvácnosť čo najďalej dobre stáť a ručiť môžem. Hodiny tieto vážové aj pod naťahovaním riadne idú, od vetra a prachu sú sklenenou škryňou chránené. Vnútri nachodí sa pokazovacia tabuľka, ktorá správny chod hodín kontroluje a ten istý čas dnu vo váži ukazuje, ako i z vonku hodinové ruky.

Moje hodiny bez všetkej fabričnej práce výlučne sám hotujem a na patričné miesto dovážam.

Krom nových vážových hodín aj akékoľvek naprávanie za ľavnú cenu a pri úplnej garancii podujímam.

V Baňskej-Bystrici, roku 1899.

Michael Stollmann, hodinár.

Dvojnásobne elektromagnetický kríž a či hviezda

R. B. N. 86968
uzdravuje a roz-
vesel'uje, za čo
dobre stojíme,
pri lámke, zá-
duchu, bezsní-
b'ladosti, migréne klopaniu srdca, boleniu hlavy.
opilepsii, závratu a iných chorobách nervov
I 20-ročné choroby byly už takým spôsobom
odstránené.

vosti, hučaniu
ucha, ischli,
zlom slychu,
nervosite, ne-
chufi po jiedle,
boleniu zubov,
boleniu zubov,
boleniu zubov.

Celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecenstvo, že môj aparát nemá sa pomýliť s aparátom Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto moja dvojnásobne magnetická hviezda a či kríž nr. 86967 na základe svojej vymieranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, naspäť dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj aparát upotrebiť.

Malý aparát stojí 4 krun. ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký aparát 6 krun. Pri ťažkých chorobách zastaraných aj 20 rokov sa má upotrebovať.

Len pre zastaralé choroby a influenzy. S doberkou alebo s vopredným poslaním peňazi rozposiela hlavná ústredná predávajúca miestnosť pre vlast' a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,

Budapešť, V., Vadász-u. 42 M. Kálmán-u. na rohu.

Založená 1735.

*

Telefon 395.

Mestská lekáreň k

ČIERNEMU ORLOVI

Temešvár,

vnútorné mesto, námestie sv. Juraja

Adressa telegrammu: Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu je najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným reumatickým chorobám, proti trhaniu, boľasti nervov, pichaniu, boleniu zubov atď. Účinok je istý a chytrý, obyčajne po 1—2 natrení. Nesčíselné vďakočinenie to dokazujú. Cena fľaše 2 koruny, cena fľaše na prábu 1 koruna.

Vodka na prsá a na plúca: Výt'ah z kolociera s vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrnym následkom výborného výsledku, doposiaľ je neprekabáteným prostriedkom hojacim, ulavujúcim a soslňujúcim zvlášte pri kašli, somárskom hurute, pri zlých plúcach, pri pľucovom hurute, pri zachripnutí atď. Veľa vďakočinení potvrdzuje istý výsledok tohoto prostriedku. Cena jednej fľašky 2 koruny, fľašky na prábu 1 koruna.

Krv čistioce pilulky temešvárskej mestskej lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytro a prajne účinkuje bez toho, že by prameňom krčev bola, alebo aj v tej najmenšej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky odporúčame zvlášte pri tvrdej stolici, pri žalúdkovom hurute, pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých chorobách tak žalúdka, jako i brucha. Jedna škatulka 42 halierov, šesť škatuliek 2 koruny, 10 halierov.

Tieto vypróbované a za výborné uznané prostriedky dostal jedine v temešvárskej mestskej lekární, a len vtedy sú opravdivé sú-li obdarené obrannou známkou a podpisom. A preto varujeme sa falšovaných a napodobňovaných falšovaných vecí.

Posielame s doberkou, alebo predbežným poslaním summy (i s pričinením 32 halierov na balikovanie a poštové útraty) Objednané vyše 10 korún franco.

!!Ujdonság!!

Ó-ezüst fém'apból vert dombörmű **Madonnakép,** értékes, postán szállítható, szabadalmazott, gyönyörű műtárgy **Pallas** részvénytársaságnál **Budapest, Honvéd-u. 2. szám,** darabonként **egy koronáért** kapható.

==== Viszontelárusítók kerestetnek. ====

OZNAM.

Prepositury novomestkej patriace

==== mlýny ====

a síce v **Pobedíme,** v **Bašovcích** a dva v **Novom Meste n/Váhom** (nitrianská stolica) dajú sa do predaju. Jak by ale mlýny v **Pobedíme** a v **Bašovcích** odpredať sa nemohly, dajú sa len do **árendy.** Ti, ktorí skutočne vôľu majú mlýny odkúpiť, nech svoje písomné **offerty** oddajú u pána

Ludvika Javorku

==== advokáta ====

v **Novom Meste n/Váhom.**

Do pozornosti

pánom roľníkom!

Každoročne objednávate mnoho hospodárskych strojov, a to z väčšej čiastky od firm, ktoré Slovákom a kresťanom nežičia. Stroje sú obyčajne z ďaleka, drahé a v mnohých pádoch plané.

Kto potrebuje a chce si objednať **dokonalé, solídne a trváce hospodárske stroje,** — lebo prislovie je: čo je dobré, je i **lacné,** — nech sa obráti na nižepodpisaneho a žiada si cenník jeho hospodárskych strojov. Tento sa mu dopošle zdarma a franko. Veď už i železničný dovoz z Bytče je lacnejší, nežli z Nemecka, z Rakúska alebo z Pešti.

Michael Treskoň,

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje
v Bytči (Nagy-Bittse).